

„КТО RATUJE JEDNO ŻYCIE, RATUJE CAŁY ŚWIAT”

/Talmud Babiloński/

Marek Całka,
Ambasador Rzeczypospolitej
Polskiej w Republice Azerbejdżanu

«ТОТ, КТО СПАСАЕТ ОДНУ ЖИЗНЬ, СПАСАЕТ ВЕСЬ МИР»

/Вавилонский Талмуд/

Latem 1939 r. doszło do zawarcia paktu Ribbentrop-Mołotow, decydującego o podziale Europy Wschodniej pomiędzy dwa totalitarne państwa: ZSRR i III Rzeszę Niemiecką. Wspomniany akt stanowił polityczny początek II wojny światowej w Europie. We wrześniu 1939 r. Polska, która odmawiała przyłączenia się do któregośkolwiek ze wspomnianych zbrodniczych sąsiadów, padła ofiarą ich wspólnej agresji.

Летом 1939 г. состоялось заключение пакта Молотова-Риббентропа, решающего о разделе Восточной Европы между двумя тоталитарными государствами: СССР и Третьим Рейхом. Упомянутый акт являлся политическим началом II мировой войны в Европе. В сентябре 1939 г. Польша, отказавшись присоединиться к какому либо из упомянутых преступных соседей, стала жертвой их совместной агрессии.

Pomimo dokonanego wówczas rozbioru Polski ani jej władze ani też społeczeństwo nie skapitulowały przed najeźdźcami. W wyniku natychmiastowej reakcji na podział państwa powstała unikalna w swej strukturze organizacja – Polskie Państwo Podziemne. PPP posiadało wszelkie instytucje niezbędne do funkcjonowania – władze polityczne, sądownictwo i oświatę oraz działającą w konspiracji formację militarną – Armię Krajową.

Pod koniec 1939 r. powstał Rząd Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie, początkowo we Francji, a po upadku Paryża w 1940 r. – w Wielkiej Brytanii. Struktury PPP i Rządu RP na uchodźstwie były ze sobą związane w ten sposób, że wszystkie struktury władzy wykonawczej, ustawodawczej i sądowniczej funkcjonujące otwarcie w Wielkiej Brytanii posiadały swe przedstawicielstwa w ramach Państwa Podziemnego.

W latach 1939-1941 radziecko-niemiecka, a od czerwca 1941 r. wyłącznie niemiecka okupacja stanowiła bezprecedensowe wyzwanie dla państwa i narodu polskiego. Głównym celem obu totalitaryzmów było wyniszczenie polskiej elity i przekształcenie reszty mieszkańców kraju w pozbawioną kierownictwa roboczą masę. W przypadku obu totalitaryzmów stosowano masowe mordy oraz wysiedlenia. Okupant niemiecki, kierujący się polityką rasistowską, uznał za swój priorytet pozbycie się ludno-

Kromie совершенного тогда раздела Польши, ни её власть, ни также общество, не капитулировали перед нападающими. В результате сиюминутной реакции на раздел государства была образована уникальная по своей структуре организация – Польское Подпольное Государство. У ППГ были все институты необходимые для функционирования – политическая власть, судостроительство и просвещение, а также действующая в конспирации военная формация – Армия Крайова.

В конце 1939 г. было образовано Правительство Польши в Изгнании, сначала во Франции, а после падения Парижа в 1940 г. – в Великобритании. Структуры ППГ и Правительства RP в Изгнании, были связаны между собой таким образом, что все структуры исполнительной власти, законодательной и судебной, функционирующие открыто в Великобритании имели свои представительства в рамках Подпольного Государства.

В 1939-1941 советско-немецкая, а с июня 1941 г. исключительно немецкая оккупация представляла собой беспрецедентный вызов для польского государства и народа. Главной целью обоих тоталитаризмов было уничтожение польской элиты и превращение оставшихся жителей страны в лишенную руководства рабочую массу. В случае обоих тоталитариз-

1. Wiktoria i Józef jako młodzi małżonkowie przed domem rodzinnym
2. Wesele Wiktorii i Józefa w dniu 7.VII.1935 r.
3. Wiktoria myjąca naczynia
4. Józef niosący wodę w nosidłach
5. Józef z Wiktorią w stanie błogosławionym

ści pochodzenia żydowskiego oraz cygańskiego, odsuwając całkowite „rozwiązanie kwestii polskiej” (poprzez przesiedlenie za Ural i zagłodzenie jak w przypadku innych narodów słowiańskich) na później.

Zgodnie z hitlerowskim planem (Generalplan Ost) terytorium Polski zostało podzielone na dwie części – północno-zachodnią, włączoną bezpośrednio do państwa niemieckiego oraz południowo-wschodnią, nazwaną Generalnym Gubernatorstwem. Na zajętej przez Niemców terytorium usunięto polską administrację publiczną. Wykształcone warstwy polskiego społeczeństwa oraz elity poddano masowym represjom. Należy przypomnieć, że obóz śmierci w Auschwitz, zanim stał się symbolem Holocaustu, był miejscem kaźni polskiej inteligencji i w tym celu został założony.

Już w pierwszych dniach działania niemieckiej administracji, której rolę przejęły SS i Policja kontrolujące GG – na terytorium Polski wprowadzono regulacje dotyczące segregacji rasowej, wcześniej obowiązujące w

mom wykorzystywali się masowe убийства и выселения. Немецкие оккупанты руководствующиеся расистской политикой, посчитали своим приоритетом избавление от населения еврейского и цыганского происхождения, откладывая окончательное «решение польского вопроса» (путем переселения за Урал и голодомора как в случае с другими славянскими национальностями) на потом.

Согласно гитлеровскому плану (Генеральный план Ост) территория Польши была поделена на две части – северо-западную, включенную непосредственно в немецкое государство и юго-восточную, именуемую Генерал-губернаторством.

На занятой немцами территории была ликвидирована польская публичная администрация. Образованные слои польского общества и элита были подвержены массовым репрессиям. Стоит напомнить, что лагерь смерти Аушвиц прежде чем стал символом Холокоста был местом казни польской интеллигенции и с этой целью был основан.

Уже с первых дней работы немецкой администрации, роль которой приняли СС и Полиция, контролирующая Генерал-губернаторство – на территории Польши были введены правила касающиеся расовой сегрегации, ранее действующие в Германии. Польские граждане еврейского происхождения были изолированы от остальной части общества, так называемой арийской, и переселены в специальные гетто на территории всего Генерал-губернаторства.

В это же самое время действующий по распоряжению Канцлера Германии Адольфа Гитлера Генерал – Губернатор д-р Ганс Франк ввел юридические законы (12.10.1939 и 15.10.1941), согласно которым поляки оказывающие какую либо помощь евреям карались смертью. К запрещенным действиям относилось среди прочего сокрытие евреев за территорией гетто, обеспечение их едой или одеждой, про-

Niemczech. Obywatele polscy żydowskiego pochodzenia zostali odizolowani od pozostałej części społeczeństwa, tzw. aryjskiej i przesiedleni do specjalnych gett na terytorium całego GG.

W tym samym czasie działający na polecenie Kancelarza Niemiec Adolfa Hitlera Generalny Gubernator dr Hans Frank wprowadził przepisy prawne (12.10.1939 oraz 15.10.1941), zgodnie z którymi Polacy podejmujący jakiegokolwiek działania na rzecz pomocy Żydom byli karani śmiercią. Do czynów zakazanych należało m.in. ukrywanie Żydów poza terenem getta, zaopatrywanie ich w pożywienie lub odzież, prowadzenie z nimi wymiany handlowej, a nawet podanie kromki chleba głodnemu dziecku !! W przypadku ukrywania Żydów śmiercią karano wszystkie osoby obecne w miejscu ukrycia – właścители domów, jego mieszkańców oraz ich krewnych, doprowadzając tym samym do mordowania całych rodzin, a nawet wsi.

W styczniu 1942 r. po konferencji w Wannsee, cynicznie nazwanej konferencją dotyczącą „praktycznego rozwiązania kwestii żydowskiej w Europie”, nastąpiła intensyfikacja Holokaustu na terytorium okupowanej Polski wraz z jej kulminacją dnia 22 lipca 1942 r. podczas „Operation Reinhardt”.

Rząd RP oraz PPP podjęły intensywne kroki przeciwko strategii Niemiec ukierunkowanej na unicestwienie europejskich Żydów. Polskie działania opierały się na trzech filarach: informowaniu sojuszników o niemieckiej polityce Holocaustu, pomocy humanitarnej dla prześladowanej ludności żydowskiej oraz wsparciu militarnym żydowskich organizacji konspiracyjnych.

Dostęp do informacji

Polskie władze państwowe rozumiały własne ograniczenia dotyczące możliwości powstrzymania tragedii Żydów na okupowanym terytorium, dlatego podjęły decyzję o zebraniu odpowiednich informacji i przekazaniu ich swoim głównym sojusznikom – Wielkiej Brytanii i USA. W 1940 r. odważny oficer Wojska Polskiego rotmistrz Witold Pilecki doprowadził do swojego aresztowania i osadzenia w Auschwitz. Rotmistrz Pilecki dobrowolnie spędził dwa lata w obozie zagłady, by zbudować lokalną siatkę konspiracyjną, zdobyć jak najobszerniejsze materiały i przemyścić je do Warszawy dzięki swej brawurowej ucieczce. Materiały te zostały następnie w zakonspirowany sposób przesłane do Londynu i Waszyngtonu. Jedyną nagrodą, której doczekał się bohater rotmistrz był wyrok śmierci wydany i wykonany przez komunistycznych okupantów Polski w 1948 r.

Materiały zgromadzone przez Pileckiego oraz inne świadectwa zbrodni niemieckich przeciwko Żydom w Polsce po poddaniu weryfikacji przez wywiad Armii Krajowej były przekazywane na Zachód w formie raportów. Najbardziej znaną misję wywiadowczo-kurierską

wedzenie s nimi торгового обмена и даже подавание корки хлеба голодному ребенку! В случае сокрытия евреев смертью карались все лица присутствующие в месте сокрытия – владельцы домов, его жители и их родственники, приводя тем самым к убийству целых семей и даже деревень.

В январе 1942 года после Ванзейской конференции, цинично названной конференцией касающейся «практического решения еврейского вопроса в Европе», на территории оккупированной Польши, наступила интенсификация Холокоста вместе с его кульминацией 22 июля 1942 г. во время «Operation Reinhardt».

Правительство РП и ППГ предприняли интенсивные шаги против стратегии Германии направленной на уничтожение европейских евреев. Польские действия опирались на три столпа: информирование союзников о немецкой политике Холокоста, гуманитарной помощи преследуемому еврейскому населению и военной поддержке еврейских конспирационных организаций.

Доступ к информации

Польские государственные власти понимали собственные ограничения, касающиеся возможности предотвратить трагедию евреев на оккупированной территории, поэтому приняли решение собрать соответствующую информацию и передать ее своим главным союзникам – Великобритании и США. В 1940 г. отважный офицер Войска Польского ротмистр Витольд Пилецкий довел до своего ареста и стал заключенным Аушвиц. Ротмистр Пилецкий добровольно провел два года в лагере смерти, чтобы построить локальную конспиративную сетку, получить как можно более обширные материалы и благодаря своему лихому побегу переправить их в Варшаву. Материалы эти потом конспиративным образом переслали в Лондон и Вашингтон. Единственной наградой, которую дождался героический ротмистр, был смертный приговор, вынесенный и исполненный коммунистическими оккупантами Польши в 1948 г.

Материалы собранные Пилецким и другие свидетельства немецких преступлений против евреев в Польше после прохождения верификации разведкой Армии Краёвой передавались на Запад в форме отчетов. Наиболее известную разведывательно-курьерскую миссию реализовал Ян Карский. Он подкупил охранников в варшавском гетто и в немецком лагере смерти в Трешлинке, переодевшись в чужую форму наблюдал за совершаемыми там преступлениями. Затем отчет с полученными разведкой ППГ и АК материалами, размещенный на микрофильме, был провезен через Германию и Испанию в Гибралтар. Оттуда он попал в Лондон, где был принят бри-

1. Władzio, Stasia, Basia i Franuś w ogrodzie
2. Wiktoria z dziećmi: Władzio, Stasia z Marysią na rękach, Franuś (na baranku), Basia i Antoś

3. Bawiąca się Marysia
4. Stasia ucząca się pisać
5. Wiktoria pomagająca dzieciom w odrabianiu lekcji

zrealizował Jan Karski. Przekupił on strażników w warszawskim getcie oraz w niemieckim obozie zagłady w Treblince i przebrany w obcy mundur obserwował dokonywane tam zbrodnie. Następnie raport ze zdobytymi przez wywiad PPP i AK materiałami, umieszczony na mikrofilmie, przemycił przez Niemcy i Hiszpanię do Gibraltaru. Stamtąd dotarł do Londynu, gdzie został przyjęty przez brytyjskiego premiera Winstona Churchilla oraz do Waszyngtonu, gdzie przyjął go prezydent USA Franklin D. Roosevelt. Niemniej jednak dowody zbrodni niemieckich popełnianych na ziemiach polskich były tak przerażające, że sojusznicy jedynie z wielkim trudem uwierzyli posłańcowi.

Pomoc humanitarna

Zaledwie kilka dni po rozpoczęciu „Operation Reinhardt” 11.09.1942 r. w polskiej prasie podziemnej opublikowano wezwanie słynnej pisarki Zofii Kossak-Szczuckiej pt. „Protest!”. Zofia Kossak-Szczucka znana przed 1939 r. jako aktywistka katolicka i konserwatywna autorka licznych powieści historycznych, postrzegając Holokaust jako antychrześcijański, tym samym przeciwny wartościom najważniejszym dla narodu polskiego. Wzywała ona rodaków do niesienia pomocy Żydom

tanckim premierem Uinstonom Черчиллем и в Вашингтон, где его принял президент США Франклин Делано Рузвельт. Тем не менее, доказательства немецких преступлений совершенных на польских землях были настолько ужасающие, что союзники с большим трудом поверили посланцу.

Гуманитарная помощь

Буквально через несколько дней после начала „Operation Reinhardt” 11.09.1942 г. в польской подпольной прессе опубликовали призыв известной писательницы Зофьи Коссака-Щуцкой под названием «Протест!». Зофья Коссака-Щуцкая известная до 1939 г. как католическая активистка и консервативный автор многочисленных исторических романов считала Холокост антихристианским, тем самым противоречащим важнейшим ценностям польского народа. Она призывала соотечественников помогать евреям, которых преследовали и убивали на территории Польши немцы. Писательница признавала, что ранее польско-еврейские отношения были сложными, тем не менее, она утверждала, что помощь евреям это моральный долг поляка и христианина, невзирая на то, что за это надо заплатить высокую цену.